

Skriftlig innspill til planarbeidet med forvaltningsrevisjonen 2024-2028

Saemien moenehtse mener at forvaltningsrevisjonen må se på om fylkeskommunen oppfyller lovkrav i for eksempel Sameloven. Det bør være et minimumskrav at fylkeskommunen oppfyller denne loven.

Sameloven er veldig tydelig på hvilket ansvar fylkeskommunen har til for eksempel oversettelser av kunngjøringer, lover, forskrifter, skjemaer o.l. Det står også at den som henvender seg skriftlig på samisk til fylkeskommunen har rett til et skriftlig svar på samisk. Sameloven er også tydelig når det gjelder rekruttering av ansatte med samiskspråklig kompetanse. Kommuner, fylkeskommuner og statlige offentlige organer som har behov for ansatte med samisk språkkunnskap for å kunne utføre sine oppgaver, kan etterspørre samisk språkkunnskap som en ønsket eller nødvendig kvalifikasjon når det lyses ut stillinger. Har Trøndelag fylkeskommune nok ansatte med samisk kompetanse i ulike virksomheter? Saemien moenehtse mener at svaret på dette er nei. Saemien moenehtse mener at det bør finnes en grunnleggende kompetanse om samisk språk og kultur i hele fylket. Dette bør også forvaltningsrevisjonen se på.

Fylkeskommunen har også plikt til å konsultere representanter for berørte samiske interesser i saker om lokale forskrifter og andre beslutninger eller tiltak som vil kunne påvirke samiske interesser direkte. Oppfyller fylkeskommunen denne konsultasjonsplikten?

Trøndelag fylkeskommune har et uttalt mål i flere planverk om at samisk språk og kultur skal være levende og synlig i Trøndelag, som ligger midt i det sørsamiske bosetningsområdet. Oppfyller fylkeskommunen disse målsetningene? Samisk språk og kultur er levende i Trøndelag, men er det synlig for folk flest? Er samisk språk synlig på fylkeskommunen sin nettside og sosiale medier? I samarbeidsavtalen mellom fylkeskommunen og Sametinget står det blant at:

Eksempler på hva som står i planverk og lignende i fylkeskommunen:

I Trøndelagsplanen 2019-2030 står det blant annet at *"Trøndelag utgjør den største delen av det sørsamiske området. Utvikling av samisk språk og kultur er viktig for det samiske samfunnet, og god kjennskap til samiske forhold i den øvrige befolkningen er vesentlig for utvikling av Trøndelag som samisk område"*.

I Kompetansestrategien for Trøndelag 2023-2027 står det blant annet at *"Utdanningene må ta høyde for en mangfoldig elev- og studentmasse og et mangesidig arbeidsliv i omstilling. I tillegg må særlige kompetansebehov innen samisk språk, kultur og næringsliv ivaretas"*.

I Laatege - Handlingsplan for opplæring i samisk språk og kultur 2024-2028, står det blant annet at:

- Det er en målsetning å øke antall elever som velger et samisk språk i videregående opplæring. Karriereveiledning med samisk perspektiv støtter opp under dette arbeidet ved å legge til rette for økt kunnskap og bevissthet om samisk språk- og kompetansebehov
- Elevene bør så tidlig som mulig gjøres kjent med gode karriereveier for studier og arbeidsliv, der samisk kompetanse er spesielt etterspurt

I samarbeidsavtalen mellom fylkeskommunen og Sametinget står det blant annet at:

- Partene er enige om å samarbeide for å fremme forskning innenfor sørsamisk språk, kultur, næringsutvikling, samfunnsliv og historie i Trøndelag.
- Partene er enige om at sørsamisk språk og kultur må stå sentralt i utviklingen av sørsamisk folkehelsearbeid.
- Partene er enige om at det er behov for mer forskningsbasert kunnskap om sørsamisk helse og at det er viktig for å nå målsettingen om et likeverdig og treffsikkert helse- og sosialtilbud til den sørsamiske befolkningen. Den samiske befolkningen har ifølge nasjonale lover og internasjonale konvensjoner rett til en helse- og sosialtjeneste som tar utgangspunkt i samisk språk og kultur.
- Partene er enige om at det er behov for tiltak for å forebygge, håndtere og bekjempe hverdagsrasisme og samehets.
- Trøndelag fylkeskommune vil gjennom fylkesbiblioteket bidra aktivt til utgivelser av samiskspråklig litteratur, spesielt litteratur på sørsamisk. Partene skal bidra til at sørsamisk språk og litteratur er godt representert og formidles bredt i Trøndelag.
- Partene vil bidra til deling av relevant kompetanse med bibliotek i hele landet.
- Partene vil sammen ta et aktivt ansvar for sikring og utvikling av samiske språk.
- Partene er enige om å sikre naturgrunnet for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv i fylket gjennom en aktiv og bevisst planlegging på fylkesnivå.
- Partene er enige om at innsamling, dokumentasjon og informasjon om samiske stedsnavn er viktig. Samiske stedsnavn skal gjøres synlige og være i aktiv bruk blant annet på kart og skilt.
- Partene vil arbeide for flere digitale løsninger på sørsamisk i samarbeid med kommuner, andre fylkeskommuner og Statsforvalteren.
- Partene er enige om at oversettelser av tekster er viktige i arbeidet for vitalisering av sørsamisk språk. For å øke antall oversettelser er partene enige om å samarbeide for best mulig bruk av den sørsamiske oversetterkompetansen.

Forvaltningsrevisjonen bør se på om fylkeskommunen aktivt bidrar til det som står i plan- og lowerkene.